

ดนตรีมีส่วนพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวในเด็กปฐมวัยอย่างไร

How does music contribute to movement skills development in early childhood?

¹พิชาญ ณ พัทลุง และ ²สุทธินี ณ พัทลุง
¹Pichan Na Phatthalung and ²Suttinee Na Phatthalung

นักวิชาการอิสระ
Independent academician

kun_pichan@windowslive.com

Received: March 24, 2023; **Revised:** April 6, 2023; **Accepted:** April 20, 2023

บทคัดย่อ

เด็กปฐมวัย เป็นช่วงวัยที่สำคัญต้องวางรากฐานชีวิตให้มีพัฒนาการที่เหมาะสม มีการพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ที่จำเป็นการในดำรงชีวิตประจำวัน และในอนาคตต่อไป ดนตรีเป็นศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยนำจังหวะมาประกอบกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย เพื่อดึงดูดความสนใจ ให้เด็กกล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจ คิตรีเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย มีร่างกายที่แข็งแรง พร้อมเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น ดนตรีจึงเป็นตัวแปรสำคัญและเป็นสื่อกลางในการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้เกี่ยวกับดนตรีมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวในเด็กปฐมวัยอย่างไร โดยครูผู้สอนหรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัยสามารถนำไปปรับใช้เป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวประกอบดนตรีนี้ได้ ต่อไป

คำสำคัญ: ดนตรี, ทักษะการเคลื่อนไหว, เด็กปฐมวัย

¹นักวิชาการอิสระ

²ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านอู่จวน อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

Abstract

Early childhood is an important period in which life bases must be laid for proper development. Basic physical, emotional, social and intellectual skills are developed. Necessary in daily life and in the future

Music is a science that influences early childhood development. by bringing the rhythm together with the movement activities of early childhood children to attract attention Let the children dare to express themselves. be confident Creative, imaginative, fun, relaxed, physically healthy. Therefore, music is an important variable and a medium for developing motor skills of early childhood children.

This academic article aims to present how music knowledge can help develop fine motor skills in early childhood. which teacher can be used by teachers or early childhood caregivers Guidelines for organizing activities to promote and further develop the movement skills of this music.

Keywords: music/ movement skills/ early childhood

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวว่า การศึกษา ปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคน ให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยหลักสูตรปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ จำนวน 12 มาตรฐาน ซึ่งดนตรีถูกจัดอยู่ในหัวข้อการพัฒนาทางด้าน อารมณ์ จิตใจในมาตรฐานที่ 4 คือ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทำไมจึงต้องนำดนตรีมาใช้ในทักษะการเคลื่อนไหวในเด็กปฐมวัย

จากการสอนเด็กปฐมวัยพบว่าช่วงเวลาที่พ่อแม่ และผู้ปกครองนำเด็กไปโรงเรียนจะเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบาก ช่วงเช้าร่างกายของเด็กยังไม่พร้อมที่จะตื่นมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่พร้อมจะรับรู้ ความรู้สึกไม่สดชื่น ส่งผลไปถึงอารมณ์ของเด็กทำให้เด็กไม่ยอมไปโรงเรียน เด็กหลายคนร้องไห้ พอถึงโรงเรียนครูเปิดเพลง เด็กเห็นเพื่อนทำกิจกรรมอย่างมีความสุข จิตใจเด็กจะรู้สึกผ่อนคลายและหยุดร้องไห้ เสียงเพลงดึงดูดความสนใจพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่อไป การสอนดนตรีกับเด็กปฐมวัยคืออะไร

เสียงดนตรีมีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจของเด็ก นักจิตวิทยาสังคมต่างให้การยอมรับและได้กล่าวถึงคุณค่าของดนตรีไว้ว่า

1. ดนตรีก่อให้เกิดความสว่างแก่จิตใจ (Enlightenment)
2. ดนตรีก่อให้เกิดความสุข (Well - Being)
3. ดนตรีก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่ (Affection)

ดนตรีเป็นอีกหนึ่งวิชาที่ถูกจัดให้เป็นวิชาที่สามารถพัฒนาทางทักษะด้านต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัย เพราะวิชาดนตรีเป็นวิชาเดียวที่ให้ความสนุกสนาน รื่นเริง ผ่อนคลาย พร้อมทั้งจะกล้าแสดงออกในเวลาเดียวกัน และดนตรียังสามารถมาประยุกต์ใช้กับเด็กเล็ก ๆ ได้โดยที่เด็กเพียงแต่ใช้ประสาทสัมผัส

ทางการได้ยินในการร่วมกิจกรรมทางดนตรีนั้นเพราะปฏิสัมพันธ์แรกที่มีมนุษย์รับรู้ได้นับแต่การก่อกำเนิดเป็นชีวิต คือ “การได้ยินเสียง” ซึ่งเป็นการรับรู้เสียงที่ได้ยินผ่านโสตประสาทสัมผัส (Auditory Apparatus) เสียงเป็นพลังงานรูปแบบหนึ่งซึ่งประสาทสัมผัสของมนุษย์สามารถรับรู้ได้ก่อนสิ่งอื่นใดและจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงที่ได้ยินแตกต่างกันไป ระบบประสาทการได้ยินหรือการฟังของมนุษย์จะเริ่มทำงานตั้งแต่อายุครรภ์ประมาณ 5 เดือน (วิทยา ธิฐาพันธ์, 2553) ดังนั้นดนตรีจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกายได้เป็นอย่างดี โดยประกอบไปด้วย

ดนตรีมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็ก ๆ อย่างไร

ธรรมชาติร่างกายของคนเราเมื่อได้ยินหรือฟังเสียงที่ไพเราะการตอบสนองเชิงบวก ทำให้อารมณ์ดี ความรู้สึกดี สงบ ผ่อนคลาย ซึ่งดนตรีจึงมีอิทธิพลกับอารมณ์ความรู้สึก ของคนเรา โดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่ต้องการวางรากฐานชีวิตให้มีพัฒนาการที่ดี ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังต่อไปนี้

แพง ชินพงศ์ (2550 : 15-17) เสียงดนตรีช่วยกระตุ้นสมอง ช่วยเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. ดนตรีช่วยพัฒนาทางด้านร่างกายของเด็ก ธรรมชาติของวัยเด็กนั้นจะไม่ชอบอยู่นิ่ง และมักจะชอบเคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลาในการวิ่ง ปีนป่าย กระโดดโลดเต้น เหมือนกับคำกล่าวถึงเด็กที่ว่า “ชนเหมือนลิง” ก็คงไม่ผิดนัก กิจกรรมดนตรีเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการ และธรรมชาติของเด็กตรงนี้ได้ เพราะเมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมดนตรีเด็กจะเคลื่อนไหวร่างกายทุกส่วนในการโยกย้ายร่างกายตามจังหวะ และทำนองดนตรี ซึ่งนอกจากเด็ก ๆ จะมีความสุขสนุกสนานมากแล้ว ยังเป็นการออกกำลังกายที่ช่วยให้เด็ก ๆ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงโดยตรงอีกด้วย

2. ดนตรีช่วยพัฒนาทางด้านอารมณ์ และจิตใจของเด็ก ดนตรีเป็นสื่อที่มีผลต่ออารมณ์ และจิตใจของคนเราโดยตรง สังเกตได้จากเมื่อเราฟังเพลงที่มีทำนอง และเนื้อร้องเศร้า เราก็จะรู้สึกอินกับเพลงโดยมีอารมณ์เศร้าตามไปกับเพลงด้วย หรือเมื่อเราฟังเพลงที่มีทำนอง และเนื้อร้อง

สนุกสนาน เราก็จะรู้สึกคึกคักตามไปเพลงนั้น ๆ สำหรับเด็กนั้น ดนตรีช่วยพัฒนาทางด้านทางอารมณ์ของเด็ก เมื่อเด็กฟังเพลงที่มีทำนอง และจังหวะช้า ๆ เบา ๆ เด็กก็จะรู้สึกสงบ มีสมาธิ และจิตใจผ่อนคลาย ส่วนเพลงที่มีทำนอง และจังหวะเร็วก็จะมีผลทำให้เด็กรู้สึกสดชื่นแจ่มใส และมีจิตใจที่ร่าเริงเบิกบาน

3. ดนตรีช่วยพัฒนาทางด้านสังคมของเด็ก แน่นนอนทีเดียวที่กิจกรรมดนตรีนับว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทางด้านสังคมของเด็กได้ดีมาก เพราะดนตรีเป็นกิจกรรมที่มีทั้งแบบเดี่ยว และแบบ

กลุ่ม ซึ่งทั้ง 2 แบบนี้สามารถพัฒนาทางด้านสังคมของเด็กได้ดีในคนและแง่ คือ กิจกรรมดนตรีแบบเดี่ยว ได้แก่ การร้องเพลง เล่นดนตรี รำ/เต้นแบบเดี่ยว ๆ ต่อหน้าคนอื่น เป็นการฝึกให้เด็กได้แสดงความสามารถ และความถนัดของตนเองเพื่อเป็นที่ยอมรับของตนเอง และผู้อื่น อีกทั้งเป็นการพัฒนา

บุคลิกภาพ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าแสดงออก และความเป็นผู้นำ ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กกิจกรรมดนตรีแบบกลุ่ม ได้แก่ การร้องเพลง เล่นดนตรี รำ/เต้นร่วมกับเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำผู้ตาม ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กโดยตรง

4. ดนตรีช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็ก ดนตรีเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านสติปัญญาของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะมีกิจกรรมดนตรีหลากหลายให้เด็กได้เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของภาษา โดยเด็ก ๆ สามารถเรียนรู้ในเรื่องของภาษาผ่านทางเนื้อร้องของแต่ละบทเพลง ในเรื่องของคณิตศาสตร์ เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เรื่องของตัวเลขจากจังหวะและการอ่านโน้ต ในเรื่องของวิทยาศาสตร์ สังคม ประเพณีวัฒนธรรมของไทย และชาติต่าง ๆ เด็ก ๆ สามารถเรียนรู้เรื่องเหล่านี้ได้โดยผ่านทางเนื้อร้อง และทำนองของบทเพลงแต่ละเพลง ดังนั้น ดนตรีจึงมีผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ดนตรี เป็นศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยรอบด้าน และส่งผลที่ดีมีคุณค่าต่อเด็ก ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลให้กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายได้ถูกปลดปล่อยออกมาตามจินตนาการ ส่งผลให้มีพลังงานมีสมบูรณ์ แข็งแรงสมบูรณ์ไปด้วย

ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายในเด็กปฐมวัย

การเคลื่อนไหวพื้นฐาน หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายที่ต้องการจะเปลี่ยนสถานที่จากที่หนึ่ง ซึ่งเป็นอิริยาบถปกติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุขัย ในเด็กแรกเกิดการเคลื่อนไหวเป็นไปตามธรรมชาติ โดยไม่ต้องได้รับการฝึกหัด เช่น การเดิน ไขว่คว้า ครึ่งแรกเมื่อเด็กโตขึ้น ระดับการเคลื่อนไหวก็จะเพิ่มมากขึ้นจากการเดิน คลาน ยืน เดิน วิ่ง กระโดด และการเคลื่อนไหวที่สลับซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้การเคลื่อนไหวพื้นฐานถูกต้อง เหมาะสมกับวัยปลอดภัย เกิดกำลังไม่เกิด อันตรายต่ออวัยวะ เช่น กล้ามเนื้อ ข้อต่อ ดังนั้นการเคลื่อนไหวบางอย่าง

ซึ่งต้องได้รับการฝึกฝนที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถพัฒนาทักษะ การเคลื่อนไหวที่ง่ายไปสู่การเคลื่อนไหวที่ซับซ้อน

ดังนั้น การเคลื่อนไหวพื้นฐาน เช่น เดิน วิ่ง กระโดดเท้าคู่ กระโดดเท้าเดียว การเลื่อนไหล (Slide) การวิ่งสลับเท้า การก้ม การเหยียด การขว้าง จึงจำเป็นต้องวางพื้นฐานที่ถูกต้องให้กับเด็กปฐมวัย(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 3)

การเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นการเคลื่อนไหวที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนต่อเสียงเพลงและดนตรี โดยใช้ร่างกายเป็นสื่อกลางในการแสดงออกของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวที่ (รูปทอง ศรีทองท้วม, 2538 : 26)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวพื้นฐาน หมายถึง การที่ร่างกายได้แสดงออกตามธรรมชาติอย่างอิสระ ตามความรู้สึกและจินตนาการจากเสียงดนตรีหรือเสียงเพลงที่ได้ยิน

ทักษะการเคลื่อนไหวในเด็กปฐมวัยสำคัญอย่างไร

ในภาวะสังคมปัจจุบันมีความเร่งรีบ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต่อสู้ดิ้นรนทำงานแข่งกับเวลา ต้องหารายได้เพื่อดำรงชีวิต กิจกรรมประจำวันมีแต่ความเร่งรีบทำให้เด็กเกิดความเครียด เนื่องจากต้องตื่นเช้า ดังนั้นการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นทางออกที่ดีในการผ่อนคลาย อริยบถ ลดความตึงเครียดของร่างกายและจิตใจในกิจกรรมประจำวัน

วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 131-132) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเคลื่อนไหว ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กเรียนรู้เทคนิคและวิธีการคิดค้นและแก้ปัญหาการเคลื่อนไหวหรือปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมที่让孩子มีประสบการณ์ด้วยการแก้ปัญหาของการเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ ของร่างกาย โดยวิธีการต่าง ๆ ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสที่เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการและเทคนิคในการคิดค้นเหล่านี้ได้ดี

2. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและสามารถพัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหวเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จนกระทั่งสามารถที่จะมีทักษะในการเคลื่อนไหวแต่ละอย่างได้เป็นอย่างดีต่อไป

3. ช่วยให้เด็กมีความรู้และความเข้าใจในความจำกัดความสามารถการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของตนเองนั้น ส่วนใดมีความสามารถและความจำกัดในการเคลื่อนไหวอย่างไร และในขณะเดียวกันก็ได้รับความสามารถและความจำกัดเหล่านั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์เหมาะสมอย่างไร

4. ช่วยให้เด็กมีการพัฒนาในทางสร้างสรรค์และรักษาไว้ ใน ทางสร้างสรรค์นั้น เพราะทั้งนี้วิธีการเรียนแบบวิธีคิดค้นการเคลื่อนไหวนั้นเป็นกิจกรรม ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายได้ด้วยตนเองอยู่

ตลอดเวลา ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีการสร้างสรรค์และรักษาไว้ซึ่งความสามารถในตัวเด็กเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

5. ช่วยให้เด็กเข้าใจประโยชน์ของการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี สามารถนำ ประโยชน์ในการเคลื่อนไหวเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป เช่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใน ทางนันทนาการในเวลาว่าง เป็นต้น

6. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และมีความรู้สึกรับชอบการเคลื่อนไหว หรือออกกำลังกายส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม เมื่อสังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยเครื่องผ่อนแรง การที่จะให้เด็กมีความรักในการเคลื่อนไหว หรือออกกำลังกายส่วนต่าง ๆ ของร่างกายนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุด ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะและความหมายของการเคลื่อนไหวส่วนต่างของร่างกายได้เป็นอย่างดี สามารถเรียกชื่อลักษณะการเคลื่อนไหวเหล่านี้ถูกต้องต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ธรรมชาติของเด็กไม่ชอบอยู่นิ่ง การเคลื่อนไหวพื้นฐานจึงเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในผู้เรียนของเด็กปฐมวัยซึ่งจะเชื่อมโยงไปยังพัฒนาการทาง อารมณ์ สังคมและสติปัญญาต่อไป

ประเภทของการเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย

ธรรมชาติการเคลื่อนไหวร่างกายของคนเรามีพื้นฐานมาจากจังหวะของดนตรี และการเคลื่อนไหว โดยประกอบไปด้วย

ซาโปรา และมิเทซ (Sapora and Mitehell. 1961 : 131) ได้แบ่งการเคลื่อนไหว ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน (fundamental movement) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ต้องใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ๆ ของลำตัว แขน ขา เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดดการว่ายน้ำ เป็นการเคลื่อนไหวที่สามารถพบเห็นได้ทั่ว ๆ ไปและมีอิทธิพลต่อการทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น ระบบย่อยอาหาร ระบบไหลเวียนของโลหิต ระบบขับถ่าย ระบบหายใจ รวมทั้งอวัยวะอื่นๆ ที่จำเป็นต่อชีวิตและสุขภาพด้วย

2. การเคลื่อนไหวเสริม (accessory movement) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่พัฒนาภายหลังจากการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานส่วนมากจะต้องอาศัยทักษะที่ละเอียดอ่อน และไม่เกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อใหญ่ ๆ เท่าใดนัก จึงไม่ค่อยจะมีผลต่อการทำงานของอวัยวะและระบบของร่างกาย เช่น การพูด การพิมพ์ดีด การสกีไวโอลิน เป็นต้น

แอนนารีโน (Annareno. 1973 : 22) ได้จัดประเภทการเคลื่อนไหวตามลักษณะของการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย (body manipulative)
 - 1.1 การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ขั้นพื้นฐาน (basic locomotor) การเดิน การวิ่ง การกระโดด การคลาน
 - 1.2 การเคลื่อนไหวแบบไม่เคลื่อนที่ขั้นพื้นฐาน (basic non - locomotor) การดัน การบิด การเหยียด
2. การเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ (object manipulative)

2.1 การทำให้วัตถุอยู่นิ่งเคลื่อนที่ เช่น การขว้าง

2.2 การหยุดวัตถุที่เคลื่อนที่ เช่น การรับ การหยุด

เวอาพา เดชะคุปต์ (2542 : 84) ได้กล่าวถึง การเคลื่อนไหวพื้นฐาน หรือการเน้นจังหวะไว้ว่า การปูพื้นฐานที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในด้านจังหวะ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีรายละเอียดของการเคลื่อนไหว ดังนี้

1. ปรบมือตามครูให้เข้ากับจังหวะ
2. เดินย่ำเท้าตามจังหวะของเสียงเพลง
3. ย่ำเท้าตามจังหวะที่ครูเคาะหรือให้สัญญาณ
4. กระโดดตามจังหวะที่ครูให้สัญญาณ
5. การทำท่าเลียนแบบการเคลื่อนไหวของสัตว์ชนิดต่างๆ
6. ทำเสียงเลียนแบบสัตว์ เช่น นก ไก่ แมว หมา ฯลฯ หรือเลียนเสียงตามแบบสิ่งของต่าง ๆ เช่น เสียงนาฬิกา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชอบเปลี่ยนหรือโยกอย่างอิสระอยู่ตลอดเวลา บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบตัวจึงจำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

พัฒนาการด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 57-58) กล่าวว่า เด็กอายุ 2-6 ขวบ ซึ่งอยู่ในวัยตอนต้นมีการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ (Locomotor) มากขึ้นเด็กกระโดด ปีนป่าย ฯลฯ รวมทั้งทักษะที่ใช้มือ เช่น การขว้าง การรับ เด็กวัยนี้ควรได้รับการส่งเสริมด้านการเคลื่อนไหวแบบต่างๆ อยู่เสมอ (Singer. 1976 : 238 ในการส่งเสริมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ ควรคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ดังนี้

อายุ 2 - 3 ขวบ เด็กสามารถเดินได้อย่างแข็งแรงมั่นคง เดินถอยหลังได้ ยืนขาเดียว โยนลูกบอล

โดยใช้อุ้งมือและแขน ทำท่าทางเคลื่อนไหว เมื่อได้ยินจังหวะเพลง วิ่งไปข้างหน้าได้คล่อง ไขเท้าทั้งสองกระโดดอยู่กับที่ได้ เดินเขย่งเท้าได้

อายุ 3 - 4 ขวบ ซึ่งลงบันไดสลับเท้าได้ ยืนขาเดียวได้นานขึ้น กระโดดขาเดียวได้ โยนลูกบอลระยะไกลได้ 1 เมตร รับลูกบอลด้วยมือทั้งสองข้าง แกว่งแขนและขาไปตามจังหวะเพลง

อายุ 4 - 5 ขวบ กระโดดสลับเท้า กระโดดข้ามสิ่งกีดขวางที่ไม่สูงนัก เดินต่อเท้าถอยหลัง ขว้างโดยบอลและรับลูกบอล รับลูกบอลกระดอนจากพื้น แสดงท่าทางเคลื่อนไหวตามจังหวะได้

อายุ 5 - 6 ขวบ เมื่อวิ่งอย่างรวดเร็ว สามารถหยุดได้ทันที รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นได้ด้วยมือทั้งสอง กระโดดขาเดียวไปข้างหน้า เดินต่อเท้าถอยหลังบนขอนไม้หรือบนกระดานแผ่นเดียว เดินตามจังหวะเพลงหรือตามจินตนาการ

กล่าวได้ว่า ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่ชอบการเคลื่อนไหว การเปลี่ยนอริยบาลอย่างอิสระ ครูหรือผู้ดูแลต้องเข้าใจธรรมชาติช่วงวัย จัดกิจกรรมการส่งเสริมทักษะด้านร่างกายให้เหมาะสม

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าดนตรีเป็นสื่อกลางในการพัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นเด็กที่มีอิสระ มีจินตนาการ คิดเชิงบวก ดังคำที่ว่า เด็กวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ในวันหน้า ดนตรียังเป็นสื่อที่สำคัญสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้ครบถ้วนทั้ง ด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง เกิดความพร้อมการเคลื่อนไหวของร่างกายในทุกๆ กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านอารมณ์ เป็นคนสดใส ร่าเริง สนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลาย ส่งผลให้เด็กไม่รู้สึกกังวล ไม่เครียด มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และรู้จักการให้อภัยคนอื่นเมื่อทำผิดหรือพูดจาไม่ไพเราะ ด้านสังคม มีวินัย ความคิดเชิงบวก ทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านสติปัญญา มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน คิดสร้างสรรค์ คิดเชิงบวก มีจินตนาการไม่จำกัด ดังนั้นดนตรีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกันกับทักษะการเคลื่อนไหวในเด็กปฐมวัย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพดี ส่งผลให้แข็งแรง ด้วยร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืนมีประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น และส่งต่อไปยังการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของชาติสืบต่อไปในอนาคต

สรุป

เด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นช่วงวัยที่สำคัญต้องวางรากฐานชีวิตให้มีพัฒนาการที่เหมาะสม ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ที่จำเป็นการในดำรงชีวิตประจำวัน ดนตรีเป็นศาสตร์หรือวิชาเดียวที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยนำจังหวะมาประกอบกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัยผ่านเสียงเพลงที่เด็กชื่นชอบ เพื่อดึงดูดความสนใจ ให้เด็กกล้าแสดงออกอย่างอิสระ เกิดความมั่นใจ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย มีร่างกายที่แข็งแรง พร้อมเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น ดนตรีจึงเป็นตัวแปรสำคัญและเป็นสื่อกลางในการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมให้มีทักษะการเรียนรู้ที่มั่นคง และยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. ดนตรีสำหรับเด็ก.[ออนไลน์] 2560 [อ้างเมื่อ 14 สิงหาคม2560]. จาก

<https://www.facebook.com/musicorfffun/photos/pb.1415343558493867.-2207520000.1474224602./1425031654191724/?type=3>

- รูปทอง ศรีทองท่วม. (2538). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะทางดนตรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ถ่ายเอกสาร).
- แพง ชินพงษ์ (2540). การวิเคราะห์บทความด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในนิตยสารสำหรับครอบครัว. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ. เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2525). สมรรถภาพทางกาย. สารานุกรมศึกษาศาสตร์, 65. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- วิทยา ธิฐาพันธ์. (2553). อยากกระตุ้นให้ลูกฉลาดตั้งแตอยู่ในท้อง [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articleDetail.asp?id=425>
- ศูนย์พัฒนาบุคลากร Hi.Q. group. การพัฒนาสมองเด็กปฐมวัย. [ออนไลน์] 2560 [อ้างเมื่อ 14 สิงหาคม 2560]. จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/Hi-Q-Group/2009/07/19/entry-1>
- สถาบันราชานุกูล. ใช้ดนตรีกระตุ้นทักษะวัยใส พัฒนาสมาธิ. [ออนไลน์] 2560 [อ้างเมื่อ 14 สิงหาคม 2560]. จาก http://rajanukul.go.th/iqueq/index.php?mode=iqeq&group_id=0&id=303
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2528). แนวคิดและวิธีการวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- Annareno A, A. Fundamental Movement and Sport Skill Development for the Elementary and Middle School .Ohio :Charles E. Merrill .1973. 5.
- Sapora, A.V. and E.D. Mitehell. The Theory of Play and Recreation. 3 rd., New york: The Ronald Press. 1961.

